

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ Ж.-П. САРТРА

Філософське вчення Ж.-П. Сартра відоме широкому загалу переважно через його художні твори та висловлені в них парадоксальні афоризми: “Я відповідальний за самого себе і за всіх”, “Ми ніколи не були такими вільними як під час фашистської окупації” та ін. Проте філософія Ж.-П. Сартра має глибоке логічне обґрунтування, що особливо виразно постає в його фундаментальній праці “Буття і Ніщо” (1943).

Вчення про свободу – серцевина філософської концепції Ж.-П. Сартра. З одного боку, свобода не є властивістю, яка поряд з іншими визначає суть людського буття. Буття людини та її свободо-буття – тотожні. З іншого боку, свобода не має нічого спільного з сутністю, а тому її не можна визначити. Свобода – це онтологічна структура людського буття. Феноменологічна дослідницька позиція Ж.-П. Сартра зумовлює безпосередню “очевидність” свободи: вона одвічно притаманна людському існуванню. Цю тезу обґрунтовано на підставі здатності людини “неантезувати” світ у своїй уяві. Отже, здатність людини уявляти є базовою характеристикою людського існування (екзистенції). Її можна називати по-різному: свобода, творчість, уява, активність тощо, але головним є те, що ця ознака відрізняє людину від інших живих істот. Свобода – це можливість вибирати за будь-яких умов, однак вибирати не реальні можливості, а своє ставлення до конкретної ситуації. Вибирати й відповідати за свій вибір.